

SEKTY

* sekty, nová náboženská hnutí, církev, víra, náboženství

Didaktické cíle

- A. Žák dokáže charakterizovat pojem sekta a popsat některé vybrané znaky sekt.
- B. Žák si je vědom a dokáže vysvětlit, co může být motivací pro vstup do sekty, jakými způsoby se sekty snaží získávat nové členy a jaké následky ze vstupu do sekty mohou plynout. Žák také dokáže vysvětlit nebezpečí se sektami spojená.
- C. Žák dokáže vysvětlit, jak by se ho tato problematika mohla v životě dotknout.
- D. Žák zná alespoň jednu konkrétní skupinu považovanou za sektu, je schopen ji charakterizovat a vysvětlit, proč je za sektu považována.
- E. Žák je schopen odlišit sektu od církve.

Výukové prostředky

- 1. Úvod: úvodní slovo + skupinová práce + krátká následná diskuze [10 minut]
 - a. Žák je seznámen se základními znaky sekt.
 - b. aktivizace žáků, získání jejich pozornosti
 - c. Žák se zamýšlí nad tématem, kterému se budeme věnovat, uvědomuje si jeho důležitost.
- 2. První výklad: frontální výuka - definice a znaky sekty, odlišení sekty od církve, dělení sekt [14 minut]
 - a. Žák dokáže definovat sektu a mluvit o vybraných znacích sekt.
 - b. Žák umí vysvětlit původ slova "sekta".
 - c. Žák zná nebezpečí se sektami spojená.
 - d. Žák dokáže rozdělit sekty podle nebezpečnosti.
 - e. Žák dokáže popsat rozdíly mezi sektou a církví.
- 3. Aktivní přerušení: samostatná práce - video [6 minut]
 - a. Žák je schopen charakterizovat Moonovu sektu, respektive sekty obecně.
 - b. Žák je obeznámen s tím, jak sekty nabírají nové členy a jak s nimi mohou manipulovat.
- 4. Druhý výklad: Frontální výuka - Konkrétní sekty působící v ČR [8 minut]
 - a. Žák je schopen představit fungování sekt na konkrétním příkladu.
 - b. Žák dokáže jmenovat několik sekt působících v ČR.
- 5. Evaluate: Závěrečný opakovací test [7 minut]
 - a. Student rozumí probrané látce.

1. Úvod

Dobrý den,

dnešní hodinu zahájíme krátkou skupinovou aktivitou. Rozdělím vás teď do skupinek po 4-5 lidech. Každá skupina dostane rozdaných pět kartiček¹. Na každé kartičce je indicie, která by vám měla napovědět, co bude tématem dnešní hodiny. Až budete vědět o jaké téma se jedná, zkuste se zamyslet, jak každá indicie s tématem souvisí.² Na práci máte čtyři minuty.

Můžete začít teď.

Ano, správně, v dnešní hodině se budeme zabývat sektami³. Která indicie vám nejvíce pomohla přijít na správnou odpověď? Jak jednotlivé indicie souvisí se sektami? Napadá vás nějaký další znak sekty, který se v indicích nevyskytl?⁴ Proč myslíte, že by do takové skupiny někdo mohl chtít vstoupit? Myslíte, že sekty mohou představovat nějaké nebezpečí? Jaké?⁵

Instrukce ke skupinové aktivitě: Žáci budou rozděleni do skupin po 4-5 lidech. Každá skupina dostane sadu indicí (5 kartiček s obrázkem nebo slovní nápovědou) a jejich úkolem bude na základě indicí určit, co bude tématem hodiny. Na práci budou mít 4 minuty. Předpokládá se, že žáci přijdou na správnou odpověď. Následuje diskuze.

¹ *Na každé kartičce je buď obrázek nebo text, který má žáky přivést k tématu sekt. Viz příloha 1.*

² *Bude předmětem diskuze po skončení aktivity.*

³ *Předpokládám, že žáci přijdou na správnou odpověď. Pokud ne, prozradím jim.*

⁴ *Nechám žáky odpovídat, případně vyvolávám. Odpovědi píšu na tabuli.*

⁵ *Vedu diskusi tak, abychom dospěli k tomu, že téma sekt je důležité a že se s ním studenti mohou setkat ve svém každodenním životě. Např.: Je důležité sektu rozpoznat a poznat také pokud se nás někdo snaží do sekty nabrat. Měli bychom si uvědomovat nebezpečí s tím spojená. Vstup do sekty by ovlivnil celý náš život.*

2. První výklad

Teď, když už víte, o čem dnes budeme hovořit, přejdeme k výkladu, abyste se o sektách dozvěděli více.

Nejprve si řekněme, jak vůbec vzniklo označení sekta. Pojem sekta vychází z latinského slova sequi, což znamená následovat. To už nám tedy napovídá, že členové sekty následují nějaké společné přesvědčení („pravdu“) a také nějakého vůdce sekty. Přitom se však bohužel často vzdalují od okolního světa a zbytku společnosti.

Co to ale vlastně ta sekta je? Můžeme ji definovat jako malou náboženskou skupinu, která se oddělila od tradiční církve a nyní následuje vlastní ideologii. Jedná se o uzavřenou skupinu s vlastním systémem hodnot a normami chování. V čele většinou stojí autoritativní vůdce. Členové sekty se často izolují od zbytku společnosti.

*Pojďme si nyní blíže vysvětlit některé klíčové znaky, podle kterých můžeme sektu poznat. Charakteristickým znakem sekt je zejména **uzavřenost** – členové považují sektu za jediného nositele pravdy, zdůrazňují svoji jedinečnost či vyvolenost a okolní svět vnímají jako zkažený a pomýlený a často se od něj dokonce izolují. Nepřicházejí tak do styku s odlišnými postoji a pohledy na svět a jejich vnímání světa se tak stále zužuje. Zároveň také často dochází k zprerhání přátelských i rodinných vazeb členů. Dále se uzavřenost projevuje jistou mírou tajemství, které sekty typicky obklopuje – členové např. nesmějí sdělovat podrobnosti o životě v sektě, způsobu náboru nových členů atp. Dalším typickým znakem je jistá míra **autoritářství**. V čele sekty většinou stojí charismatický vůdce, který o sobě prohlašuje, že je posel boha, že má božské schopnosti a podobně. Členové berou vůdce jako nezpochybnitelnou autoritu a řídí se jeho slovem. Důležitý je také **fundamentalismus** sekt. Víte, co toto slovo znamená? Byl by někdo ochotný nám to vysvětlit?¹ Tak a jak se tedy ten fundamentalismus projevuje u sekty? Zejména v tom, že sekty svým členům nabízejí jednoduché pravdy a návody, jak správně žít. Výklad posvátných pramenů je zde velmi přímočarý a nedává prostor svobodnému myšlení či pochybnostem. Jejich nauka podává černobílý pohled na svět, kde sekta je ta dobrá a okolí naopak většinou to špatné, zkažené. Potlačují tak racionální myšlení členů, poznání a vzdělávání mimo sektu. Posledním znakem, který je důležité zmínit jsou jasně daná **pravidla**, kterými se členové sekty musejí řídit. V sektě je totiž řízena nejen oblast duchovna ale i každodenní osobní život členů. Tato pravidla se mohou týkat např. způsobu oblékání, délky vlasů, toho, s kým mohou hovořit, nebo dokonce toho, s kým který člen vstoupí do manželství. Pokud se člen pravidly neřídí, je potrestán, či dokonce ze sekty vyloučen. To se nám nemusí zdát tak hrozné, ale podle učení většiny sekt tím tento člověk přijde o možnost vlastního spasení, které je přislíbeno pouze věrným členům.*

Teď již sice znáte nejdůležitější vlastnosti sekt, přesto však může být obtížné sektu na první pohled rozeznat nebo ji odlišit od náboženské skupiny jiného typu, jakou je například církev, která nepředstavuje potenciální nebezpečí spojená se sektami. Jak tedy poznat, zda jste se setkali s církví nebo sektou? Mezi těmito náboženskými skupinami existuje několik zásadních odlišností. Za prvé, sekta vyžaduje splnění jasně daných podmínek, aby do ní zájemce mohl vstoupit. Církev nic takového nevyžaduje, například křesťanem může být každý, kdo se tak rozhodne. Sekta je také mnohem uzavřenější a své členy často izoluje od zbytku společnosti, kterou označuje za špatnou. Naopak církev se snaží fungovat v souladu se zbytkem společnosti. Církev je také mnohem větší skupinou než sekta. V některých státech je příslušníkem stejné církve většina společnosti. Sekta je menšinová skupina a od většinové společnosti se odlišuje v normách, hodnotách a přesvědčeních. Dalším podstatným rozdílem je to, že sekty mnohem více řídí každodenní život svých členů. Církev sice udává nějaké morální normy

Učitel si před začátkem výkladu nejprve připraví prezentaci (příloha 3), kterou bude využívat také pro 3. a 4. část hodiny. Prezentaci žáci budou mít po hodině k dispozici ke studiu. První výklad v prezentaci končí 6. slidem.

¹ Pokud se nikdo nepřihlásí, vysvětlím pojem já.

a přesvědčení, ale neříká svým členům, jak žít každodenní život. A posledním, možná nejsnáze rozeznatelným rozdílem je to, že sekty jsou často vedeny pouze jedním charismatickým vůdcem.

Z informací, které jsme si zatím o sektách řekli by se mohlo zdát, že jsou všechny stejné. Není tomu tak. Každá sekta má svá specifika. Obecně ale můžeme sekty rozdělit podle nebezpečnosti na dva typy - sekty tvrdé a měkké. Tvrdé sekty jsou uzavřené komunity, kde členové žijí izolovaní od zbytku společnosti, často tedy vstupem dochází i k zřetření rodinných vazeb. Členové na slovo poslouchají vůdce sekty, objevuje se psychická manipulace a potlačení svobody členů. Tyto sekty mohou být nebezpečné pro své členy i pro společnost. Hlavním představitelem tvrdých sekt je satanismus, dále sem patří např. sekta Nebeská brána. Měkké sekty nemívají tak destruktivní vliv na psychiku svých členů a jsou více otevřené sociální kontrole. Členové mohou žít samostatně mimo sektu a mají vyšší míru svobody. Stále ale příslušnost k sektě jejich život velmi ovlivňuje. Patří sem např. Mormoni či hnutí Haré Krišna.

3. Aktivní přerušení

Ted', abych pořád jenom nemluvila, se podíváme na video týkající se jedné konkrétní sekty, a to konkrétně sekty Moonistů neboli Církve Sjednocení. Během sledování videa budete odpovídat na otázky v pracovním listu¹ a poté si spolu zkontrolujeme odpovědi.

*Jako aktivní přerušení slouží část videa Nová náboženství u nás z archivu ČT (konkrétně části 6:08-7:54 a 21:24-22:48). Úryvky se zabývají Církví sjednocení (Moonisté).
[\(https://www.ceskatelevize.cz/porady/10116288585-archiv-ct24/214411058210029/\)](https://www.ceskatelevize.cz/porady/10116288585-archiv-ct24/214411058210029/)*

¹ *Během sledování videa budou mít studenti k dispozici pracovní list (viz příloha 2), kde budou mít vyplnit některé vybrané informace o této sektě.*

Odkaz na video je i v prezentaci (příloha 3) – 7. slide

4. Druhý výklad

Jak jste viděli na videu, problematika sekt se týká i ČR. Největší boom u nás zažily sekty a nová náboženská hnutí v 90. letech, ale i dnes se stále s mnohými z nich můžeme setkat. Nyní si představíme některé z nich, abyste měli představu, jak konkrétní sekty fungují a jak se v nich mohou projevovat jevy, které jsme si zatím představili. Vybrala jsem tři sekty, které fungují ve světě i v ČR, ale existuje jich samozřejmě mnohem více.

Video, jež jsme viděli se věnovalo sektě, která se nazývá Církev Sjednocení. Také se jí říká Moonisté podle jejího zakladatele, Korejce reverenda Muna. Munovo učení vychází z křesťanství a on sám o sobě prohlašoval, že je novým mesiášem a jeho stoupenci ho uznávají jako absolutní a nezpochybnitelnou autoritu. Tato sekta provádí nábor nových členů, často studentů, tak, že je nejprve zve na přednášky, které s náboženstvím vůbec nesouvisejí. Až později je jim teprve řečeno, o co se doopravdy jedná. Studenti jsou ale průběžně zahrnováni láskou, lichotkami a pozorností ze strany členů sekty, kteří se je tímto způsobem snaží přimět ke vstupu do sekty. Studenti snadno mohou nabýt pocitu, že členové sekty jsou velmi srdeční, nápomocní lidé a mohou chtít do skupiny takových lidí též patřit. Toto chování je někdy nazýváno jako tzv. love-bombing a většinou končí brzy po vstupu nového člena do sekty. Moonova sekta je proslulá zejména kvůli hromadným svatbám nových členů, a to s partnerem, kterého pro ně vybere vůdce sekty. Novomanželé se zpravidla nikdy předtím neviděli, jsou příslušníky jiné rasy nebo alespoň národa a často ani nemluví stejným jazykem. Tímto způsobem chtějí Moonisté dosáhnout sjednocení světa. Členové sekty jsou ve svém každodenním životě pevně svázáni s Munovou rodinou. Muna a jeho manželku uznávají jako své jediné pravé rodiče a často pro ně také zadarmo pracují. Vztahy se svou původní rodinou a přáteli členové často úplně zprětrhají.

Nejpočetnější a pravděpodobně i neznámější sektou u nás jsou však Svědkové Jehovovi. Jak můžete vidět v tabulce, kterou jsem převzala ze stránek Českého statistického úřadu, při sčítání lidu v roce 2021 se k této víře přihlásilo asi 13 tisíc lidí¹. Zajímavé je, že nejpočetnější základnu mají v Brně. Učení Svědků Jehovových vychází z křesťanství, ze kterého se tato sekta vydělila. Za sektu jsou považováni hned z několika důvodů. Asi neznámějším z nich je fakt, že odmítají přijímat krevní transfuze pro sebe i své děti, a to dokonce i při ohrožení života. Také očekávají příchod konce světa a snaží se předpovědět konkrétní datum jeho příchodu. Naposledy mimochodem předpovídali konec světa v roce 1975. Svědkové Jehovovi se nesmí účastnit politického života, tedy kandidovat ani chodit k volbám a neslaví žádné svátky, včetně Vánoc a narozenin. Co se stane v případě, že se některý člen rozhodne ze sekty vystoupit? V takovém případě s ním ostatní svědkové musí přerušit veškerý kontakt. To se týká i přátel a rodinných příslušníků. Svědkové Jehovovi se snaží svoji víru šířit například rozdáváním časopisů Strážná věž nebo Probudte se!.

V neposlední řadě stojí za zmínku také hnutí Haré Krišna. Toto hnutí, na rozdíl od obou předchozích, nevychází z křesťanství, ale z Hinduismu. Příslušníci Haré Krišna věří v reinkarnaci a uctívají boha Kršnu. Hlásají, že jsme se od Kršny vzdálili a je třeba se k němu opět navrátit. Toho je podle nich možno docílit prostřednictvím opěvování jeho jména, což je mimochodem třeba provést 1728x za den. Dále je nutno dodržovat velmi asketický způsob života. Členové Haré Krišna nesmějí jíst maso, užívat jakékoliv návykové látky včetně kávy a čaje nebo mluvit s opačným pohlavím (výjimkou jsou pouze rozmluvy o Kršně). Vstávají ve 4 hodiny ráno a den věnují práci, modlitbám a náboru nových členů. Nespí více než 6 hodin denně. Tento životní styl vede často k odstřížení se od svého původního života, vztahů a sociálních vazeb. Hnutí též někdy bývá obviňováno z tzv. „vymývání mozků“ svých členů pomocí spánkové deprivace a love-bombingu.

Druhý výklad bych chtěla věnovat situaci v ČR a to zejména třem konkrétním sektám, se kterými se žáci u nás mohou setkat. Na jejich příkladu bych chtěla žákům ukázat, jak mohou reálné sekty fungovat, jak konkrétně se „chovají“. Navazuji tak na předchozí aktivitu, kdy jsme si pouštěli video zabývající se Moonisty a jejich působením v ČR.

I k této části využívá učitel prezentaci (8.-13. slide)

¹ viz tabulka v prezentaci – 10. slide (Příloha 3)

5. Závěr

Dostáváme se pomalu k závěru hodiny. Řekli jsme si dnes poměrně dost nových informací, a proto je na místě zakončit naši dnešní hodinu krátkým opakovacím kvízem, abyste vy i já věděli, kolik jste si toho zapamatovali, případně kde máte mezery. Zkuste si kvíz vypracovat každý sám. Pokud byste si však nevěděli rady, můžete spolupracovat se sousedem nebo nahlédnout do sešitu. Máte čas do konce hodiny, poté si kvízy vyberu k opravě. Známkovat je samozřejmě nebudu.

1. Slovo sekta pochází z latinského sequi. Co toto slovo znamená?

- a) hledat b) následovat c) věřit d) pravda

2. Vyberte, která z nabízených možností není sektou?

- a) Mormoni b) Svědkové Jehovovi c) Pravoslavná církev d) Církev Sjednocení

3. Znaky sekty jsou například

- a) fundamentalismus ANO / NE
b) otevřenost ANO / NE
c) izolace od okolí ANO / NE
d) demokratické vedení ANO / NE

4. Sekty jsou

- a) velké náboženské skupiny ANO / NE
b) skupiny s vlastním systémem hodnot a normami ANO / NE
c) měkké nebo tvrdé ANO / NE
d) skupiny snažící se fungovat v souladu s normami většinové společnosti ANO / NE

5. Tzv. love-bombing je jednou ze strategií náboru členů do sekty. Tato strategie zahrnuje (více správných odpovědí)

- a) zahrnování láskou
b) lichocení
c) snahu jedince ovlivnit
d) sdělování nepříjemných pravd

6. Fundamentalismus se u sekt projevuje jako (více správných odpovědí)

- a) jednoduché pravdy a návody na život
b) minimální prostor pro pochyby či jiný názor na výklad posvátných textů
c) podpora racionálního myšlení členů
d) černobílý pohled na svět (dobro X zlo, my X oni)

7. Vůdce sekty často (více správných odpovědí)

- a) je autoritativní
b) umožňuje řadovým členům sekty rozhodovat v zásadních otázkách fungování sekty
c) má údajně speciální/božské schopnosti
d) je považován za nezpochybnitelnou autoritu

8. Způsoby, kterými se sekty snaží získat nové členy jsou např. (více správných odpovědí)

- a) love-bombing
b) vysvětlení veškerých norem a pravidel sekty
c) distribuce propagačních letáků či časopisů
d) vzbuzováním pocitu výjimečnosti u potenciálních členů

9. Kdybyste se setkali s Vám neznámou náboženskou skupinou, na základě čeho byste poznali, zda se jedná o církev či o sektu? Jak se od sebe církve a sekty liší?

- Odpověď hodnocena 1:
„Sekta je menší skupina, která se od tradiční církve oddělila. Členové se často považují za vyvolené a straní se zbytku společnosti. Církev se snaží s většinovou společností vycházet. Sekta také na rozdíl od církve stanovuje striktní pravidla chování a trestá jejich nedodržování, např. vyloučením ze sekty. V církvi existují určité normy, ale jejich dodržování není vynucováno, dává svým členům větší volnost. V sektě je autoritářské vedení.“
 - ➔ Student dobře provedl srovnání. Zmínil zásadní rozdíly – např. uzavřenost, výlučnost sekt.
- Odpověď hodnocena 3:
„Sekty jsou menší skupiny než církve. V církvi nejsou na rozdíl od sekt pravidla.“
 - ➔ Odpověď postrádá některé důležité rozdíly. I v církvi existují pravidla/normy, ale nejsou vynucována pomocí trestu nebo vyloučení.

10. Co může být motivací pro vstup do sekty? Napište co možná nejvíce možných důvodů (alespoň 3).

- Odpověď hodnocena 1:
„Touha někam patřit, hledání vlastní identity, pocit nadřazenosti nebo výjimečnosti, snaha najít životní ideologii. Členové sekty se k potenciálním členům chovají hezky, jsou nápomocní – člověk se s nimi proto chce stýkat, jsou mu sympatičtí, věří jim, chce být součástí jejich skupiny“
 - ➔ Je zde vyjádřeno několik možných situací, které člověka mohou vést ke vstupu do sekty. Student se nad otázkou zamyslel a rozumí možným pohnutkám.
- Odpověď hodnocena 3:
„Ke vstupu do sekty může vést člověka třeba touha někam patřit.“
 - ➔ Odpověď není špatně, ale uvádí pouze 1 důvod (zadání říká alespoň 3), a to velmi stručně. Na druhou stranu tento důvod je poměrně důležitým faktorem.

Přílohy

- Příloha 1 – Kartičky s indiciemi
- Příloha 2 – Pracovní list
- Příloha 3 – Prezentace

Použité zdroje

- BERČÍK, Martin. *Sekty v České republice a obecné povědomí o nich* [online]. Brno, 2021 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/n7ij3/Bakalarska_prace_2021.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- KAVANOVÁ, Petra. *Nebezpečí kultů, sekt a alternativních náboženství* [online]. Brno, 2006 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/n7ij3/Bakalarska_prace_2021.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- ONDRÁČKOVÁ, Dominika. Sekty a nová náboženská hnutí - bezpečnostní hrozba?. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. c2022 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: [file:///C:/Users/chval/Downloads/Sekty_clanek%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/chval/Downloads/Sekty_clanek%20(2).pdf)
- Sekta – Sociologická encyklopedie. *Sociologická encyklopedie* [online]. 2018 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sekta>
- ZBÍRAL, David. *Stručný úvod do problematiky nových náboženských hnutí* [online]. 2007 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm#_Toc151661444
- ŽÁČEK, Milan. *Sekty a sektářství u nás a v zahraničí* [online]. Brno, 2014 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/29444/%c5%be%c3%a1%c4%8dek_2013_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ce Zlíně, Fakulta humanitních studií.